

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 4 krone,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škoflje 3 krone.

Vredništvo in upravnništvo Komenskega (Poljske) ulice št. 12.

Ljudsko petje.

Piše Fr. Kimovec.

Filon hvali lepoto skupnega petja, zlasti ker so kristjani peli razdeljeni v nekake zборе: „In na to pojo himne Bogu v čast, uglasbene v lepem metru in umetnih napevih, sedaj vsi ob enem, sedaj si po vrsti odpevajoč; in pri tem vrstnem petju napravijo zedinjeni nižji glasovi moških in višji žensk ljubeznivo in v resnici lepo doneče soglasje.“

Po bistvu je bilo ljudsko petje povsod enako, seveda je pa bilo kakor liturgija v onih dobah po raznih cerkvah in v raznih dobah v marsičem različno. V eni najstarejših liturgij, v takozvani jeruzalemski liturgiji sv. Jakoba je pelo ljudstvo pri slovesni sv. maši mnogo kratkih responsorijev in sklepnih odstavkov in pa sanctus in benedictus. Ljudstvo je pelo zlasti pri psalmih in tudi drugih spevih po navadi take odstavke, ki so izražali glavne misli celega speva, ali pa take, ki so se nanašali na dotični praznik.

Jako dober dokaz za skupno petje imamo tudi v pismu pogana Plinija Mlajšega, ki je bil cesarski namestnik v Bitiniji v Mali Aziji. Plinij piše cesarju Trajanu okoli l. 95. o shodih kristjanov takole: „Affirmabant autem hanc fuisse summam culpae suae vel erroris, quod essent soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo, tamquam Deo dicere secum invicem.“¹⁾

V bistvu se je božja služba ohranila v četrto in peto stoletje, kar nam potrjujejo cerkvena zgodovinarja Evzebij in Teodoret, ki je nadaljeval zgodovino Evzebijev do l. 428. Evzebij piše: Quae omnia supradictus vir (Philo) eo ordine, eademque consequentia, qua apud nos geruntur expressit. Et ut unus ex omnibus consurgens in medio psalmum honestis modulibus concinat, utque praecinenti unum versiculum omnis multitudo respondeat.²⁾

¹⁾ Trdili so pa odpadniki, da je bila to njih največja krivda ali zmota, da so imeli navado shajati se določen dan pred svitom in peti med seboj pesem Kristusu kot Bogu. (Plinij ep. I. X. ep. 97.)

²⁾ Vse to je zgoraj omenjeni mož (namreč Filon) napisal v istem redu in v isti vrsti, kakor se vrši pri nas. In (tudi to), da eden iz vseh v sredi vstane in poje psalm po dostojnih napevih, in da pevcu, ko je odpel eno vrstico vsa množica odpeva. (Euseb. hist. eccl. II. 17.)

V zapadni cerkvi skupno petje ljudstva ni bilo toliko razširjeno kot v vzhodni, vsaj povsod ne, ali ne v toliki meri. Počasi se je moralo bolj in bolj umakniti petju, ki so ga izvajali posebe za to nastavljeni pevci. V Milanu n. pr. je šele sv. Ambrozij vpeljal skupno petje v večjem obsegu. Ko je namreč cesarica Justina zapeljana po Arijancih, preganjala sv. Ambrozija, zateklo se je ljudstvo s svojim škofom v cerkev in premolilo cele noči, pripravljeno umreti z Ambrozijem.

Ob tej priliki se je določilo, naj se pojo himni in psalmi po navadi orientalskih delov cerkve, da bi ljudstvo ne odrevenelo vsled prevelike žalosti.¹⁾

Sv. Avgustin sam pripoveduje, kako ga je ganilo petje milanske cerkve: „Nec satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii tui super salutem generis humani. Quantum flevi in hymnis et canticis tuis suave sonantis ecclesiae tuae vocibus commotus acriter. Voces illae influebant auribus meis et eliquabatur veritas tua in cor meum et ex ea aestuabat inde affectus pietatis et currebant lacrimae et bene mihi erat cum eis.“²⁾

Naj bo dovolj dokazov. Mislim, da vsakdo lahko izprevidi, da je bilo skupno petje v navadi že od prvih časov krščanstva. Marsikje se je ohranilo do danes, seveda ne po obliki, zakaj tok časa je izpremenil obliko in jo pogostoma zamenil s slabejšo. Izginile so krasne pesmi, ki so bile osnovane na temelju starokrščanske glasbe; renesansa in humanizem sta jih zavrgla, mesto njih pa podala malovredno blago in pogosto ž njim sploh odpravila skupno petje. —

Toda kakšen razlog je imela cerkev, da je vpeljala, pospeševala in ohranila skupno petje pri službi božji?

Pred vsem sta pač odločevala moč in vpliv skupnega petja na voljo in srce. Že zgoraj smo navedli vzrok, zakaj da je sv. Ambrozij pospeševal skupno petje. Sv. Avgustin je spisal celo knjigo o glasbi,³⁾ kjer med drugim dokazuje, kako petje in sploh glasba poživlja in povzdiguje srce in ga vnema v ljubezni do Boga. Sploh so vsi psihologi edini, „da nobena stvar ne vpliva tako lahko na nežna in mehka srca, kakor razni zvoki glasbe in petja; ne da se povedatati, kako moč imajo na obe strani; zakaj petje vzpodbudi otrplega duha in razburjenega umiri, tu olajša duhove, tam jih pa napne.“⁴⁾ Isto je trdil Platon, isto so trdili in trdijo vsi, ki so se s tem pečali. Kako krasno piše o tem Schiller: „Der Weg des Ohres ist der gangbarste und nächste zu unserem Herzen: „Musik hat den rauhen Eroberer Bagdads bezwungen, wo Mengs

¹⁾ August. Confess. I. IX. c. 7.

²⁾ Nisem se mogel nasititi v onih dneh (ko je bil namreč pri sv. Ambroziju v Milanu) čudevite sladkosti premišljevali visokost tvojega božjega sklepa za blagor človeškega rodu. Koliko sem jokal pri tvojih himnih in pesmih globoko ganjen od glasov, ki jih je tvoja cerkev tako ljubeznivo prepevala. Oni glasovi so se izlivali v moja ušesa in izlivala se je tvoja resnica v moje srce in iz nje je plamenelo čuvstvo pobožnosti in tekle so solze in dobro so mi dele. (August. Confess. I. IX. c. 6.)

³⁾ S. Augustini de musica II. VI. Ta knjiga je bila v srednjem veku podlaga glasbenemu pouku.

⁴⁾ Cic. de leg. 2. c. 15. n. 38.

und Correggio alle Malerkraft vergebens erschöpft hätten.¹⁾ Dobro je znana Schillerjeva pesem: „Der Graf von Habsburg“, kjer pesnik slikovito opeva moč petja.

„Wie in den Lüften der Sturmwind braust,
Man weiss nicht, von wannen er kommt und braust,
Wie der Quell aus verborgenen Tiefen:
So des Sängers Lied aus dem Innern schallt,
Und wecket der dunklen Gefühle Gewalt,
Die im Herzen wunderbar schliefen.“

Slovenski bi se to glasilo nekako takole:

Kot po ozračju vihar prihrumi,
Ne ve se odkod in kam se drvi,
Kot studenček iz skrite globočine:
Prav tako iz srca dviguje se spev,
In temnih občutkov budi nam odmev,
Ki objemajo srčne jih tmine.

To naziranje, da ima glasba po naravi tako mogočen vpliv na človeško srce, je tako splošno, da trdi Jungmann²⁾ v svoji estetiki, da za to sploh ni treba nobenega dokaza.

(Pokrač.)

Katoliški orglavec.

(Konec.)

Vežanje posameznih pevskih delov.

1. Orglavec mora toliko zmožen biti, da zna iz enega tonovskega načina v drugega po kolikor mogoče kratkem potu modulirati. Modulacija iz načina v način naj se godi le takrat, kadar je potrebna vsled zvezanja različnih spevov. Zato naj orglavec po mašnikovi intonaciji „Gloria“ in „Credo“ (katere ne sme spremljati) kar naravnost brez vsake modulacije z enim samim akordom pevskega zboru omogoči, da takoj in pravilno nadaljuje.

2. Orglanje čina pri altarju ne sme zadrževati.

3. Polne orgle naj se med slovesno ali peto mašo nikdar ne rabijo. Isto velja tudi o večernicah.

Igranje s polnimi orglami utegne primerno biti pred začetkom kot vpejljava v celoto in konci službe božje.

Med spreminjevanjem (povzdigovanjem) naj vlada tihota. Dasi tudi cerkev nežno in resnobno orglanje med tem skrivnostnim dejanjem dovoljuje, vendar se popolni molk orgel najbolj sklada z njenimi nameni. Ravno tako naj orgle molče med blagoslovljenjem s pres. Rešnjim Telesom.

4. Dovoljeno je, da se pri hvalnicah (Laudes) in večernicah (Vesperae) orgle s petjem himnov Benedictus-a in Magnificat-a vrsté. In kadar se to

¹⁾ Schiller: Ueber das gegenwärtige deutsche Theater. Pot ušesa je najpripravnejša in najbližja našemu srcu: glasba je premagala surovega osvojitelja Bagdada, kjer bi bila Mengs in Correggio zastoj izrpal vso svojo slikarsko moč. (Sultan Murad IV. je l. 1638 osvojil Bagdad in ukazal pomoriti vse ujetnike. Toda priprosta pesem nekega perzijskega pevca ga je ganila do solz, tako da je preklcal svoje grozovito povelje in pevca vzel celo na svoj dvor.)

²⁾ Jungmann: Aesthetik, str. 780.

godi, naj orglavec dobro pazi, da pri vsi dobri volji z igranjem ne dolgočasiti, ne bode ostavil duha pobožnosti ter skušal s posvetnim orgljanjem se skazovati.

Kakor smo videli, morejo orgle cerkveno petje spremljevati in nahajajoče se pavze ali prenehljeje (razven pri requiemu in ferijalnih mašah, pri katerih med prenehljeji orgle molče) izpolnjevati, dà, orgle morejo celò pod gotovimi pogoji liturgično petje nadomestiti. Toraj imajo pri službi božji jako obširno polje in se smejo nekako pravi liturgični inštrument sv. cerkve imenovati. Dasi tudi pa je stan orgel pri katoliški službi božji toliko imeniten, vendar orglavci nikdar ne smejo pozabiti, da je ta stan le stan služabnice in ne gospodovalke, da se toraj mora orgljanje višjim namenom podrediti. Glavna stvar je vendar le peta beseda. Zato naj se orglavci prav posebno varujejo, da ne bodo z orgljanjem svetih tekstov delali nerazumljivih, ali s predolgimi preludijami, divjimi fugami in dr. tek svetega čina zadrževali in motili.

Zlasti bodi orglavcem preudarnost pri porabi spremenov priporočena; in še posebno jim velja opomin, naj nikar pogosto ne rabijo polnih orgel. Z ozirom na imenitni pomen, ki ga imajo orgle v katoliški hiši božji, se smé po vsi pravici pričakovati, da orglavec smatra svojo službo za vzvišeno in sveto, da svoj inštrument in to kar se da ž njim storiti, z dušnim naporom premišluje, da se na posamezna bogoslužbena opravila vestno pripravlja ter s požrtvovalno ljubeznijo in iskrenim navdušenjem svojo lepo a težavno nalogo izvršuje.

Zató pa ne utegne nepotrebno biti, da tu k sklepu naštejemo še nekoliko orgelskih napak, katerih treba se varovati. Med mnogimi takimi pogreški, ki se često, zlasti po vaških cerkvah dogajajo, ni najmanjši ta, da se skozi vso peto ali slovesno mašo (tudi v adventu in 40danskem postu) k večjemu, če izvzamemo one kratke trenutke med povzdigovanjem, razsaja s 4 čeveljskimi spremeni ali celò s polnimi orglami, da se človeku dozdeva, kakor da bi hotel orglavec jerihunško zidovje podreti. Čemu imajo vendar naše orgle nežne 8čeveljske registre z krasno jim lastno barvenostjo tonov, če jih pa orglavec ne zna mešati, marveč njih glasove v miksturah utopi?! „Veliko kokotanja, malo jajc“ t. j. marsikateri orglavec meni, da mora svoje pičle misli nadomestiti s kolikor mogoče velikim vriščem, ali pa tudi od mladih nog drugače ni slišal in zato misli, da „tako mora biti.“ Motiš se prijatelj! Izobražen orglavec rabi polne orgle navadno le pred začetkom in konci slovesne maše; med mašo menjava razne 4- in 8čeveljske registre, nikdar pa ne spremlja petja n. pr. responsorije s polnimi orglami tako, da pevskih glasov skoraj ni slišati. Le-to poslednje je naravnost nespodobno rogoviljenje, kajti orgle niso za to, da bi petje zakrivala, temveč da je povzdignejo in podpirajo.

Po povzdigovanju igra orglavec navadno s salicijalom kak preludij po predlogi. Med tem pride mašnik do „Očenaša“ in mora kake dve ali tri minute čakati. Tu dregne kak pevec orglavca popolnoma zatopljenega v svojo „ginljivo“ igro in — lop, lop, lop, privrše vsi registri, drug za drugim; in s principalom, oktavo, miksturo, subbasom, pozavno in kopulo pritira orglavec ubozega mašnika z nepremagljivo močjo v njegov ton, da treba vprašati: Je-li mašnik gluhi? — O ne, ni gluhi, marveč ima jako dober, muzikalen posluh; pa „saj je bilo zmiraj tako“, in on sam si ne upa svojemu organistu kaj reči. Se ve da se prefacija enako vpelje, responsoriji s polnimi

orglami spremljajo, tako da je petja malo slišati. Skušnja uči, da se sploh skoro povsod petje premočno z orglami spremljuje, in prav to utegne tudi eden izmed mnogih vzrokov biti, da mnogi pevski zbori tako kričé, namesto da bi peli. Pevec namreč popolnem prav čuti, da se mora tudi živo glasbeno orodje njegovega krljja slišati ter da je pri službi božji petje potrebnejše in važnejše od orgel. Čim glasneje se toraj orgla, tem bolj se mora pevec napenjati, da pride do veljave, in tako nastane pravečto tekmovanje in hud boj med pevci in orglami, dokler pevčevo grlo ne opeša in podleže; kajti, lesene in cinaste piščali v orglah morejo več prenesti in kadar se pokvarijo, se dajo zopet popraviti; uničeno glasilo cerkvenega pevca pa se ne more poslati v delavnico magari najspretnjšega mojstra orglarja, da bi je mogel popraviti.

Čim manjši je pevski zbor, tem nežnejše bodi registrovanje. Spremljaj toraj petje le z ščevcljskimi in slučajno pri „forte“ tudi z 4čevcljskimi spremeni. Le ondi, kjer vse ljudstvo, ali kakor pravimo, „cela cerkev“ poje, se sme rabiti močnejše registrovanje; to pa edino radi tega, da imaš orglavec množino glasov v svoji oblasti in jih obdržiš na pravem tiru.

K. C., pevec.

Iz odbora »Cecilijinega društva«.

Dne 10. februarja 1901 je imelo „Cecilijino društvo“ odborovo sejo Navzoči gg. odborniki: Gnjezda, Karlin, Foerster, Gerbič, dr. Lampe, P. Angelik, Ferjančič, Šiška.

1. Predsednik poroča, da si je društvo nabavilo glasovir, katerega so si gg. odborniki pravkar ogledali. Ni sicer nov, ali še dobro ohranjen, trden in prav primeren za orglarsko šolo. Kupil ga je „pod roko“ za 360 K. Nekaj tega denarja so dali dobrotniki, (42 K nabranih povodom godovanja č. g. župnika M. Saje-ta v Štangi je poslal prijatelj cerkvene glasbe ostalo (okrog 200 K) je podaril g. predsednik iz prebitkov „Cerkv. Glasbenika“ v zadnjih letih. Odbor izreče g. predsedniku soglasno zahvalo za ta velikodušni dar in se zahvaljuje i vsem dobrotnikom, ki so kaj pripomogli k nabavi toli potrebnega glasovira.

2. Profesor Foerster nasvetuje, naj se proda stari glasovir, ker nimamo prostora, da bi se mogel postaviti v kako sobo v društvenih prostorih. P. Angelik meni, da bi kazalo morda posojati za male denarje glasovir učencem na njihova stanovanja. Po kratkem razmišljanju se odbor odloči za prodajo glasovira, ker ne kaže pustiti, da bi romal od stanovanja do stanovanja in bi se tako v par letih popolnoma potrl.

3. Tajnik poroča o poročilu, katero je poslala trebanjska dekanjska duhovščina knezoškofljskemu ordinarijatu, v katerem izraža željo, naj bi se delovalo na to, da se učencem orglarske šole da prilika izvežbati se v knjigovodstvu in morda tudi v poslovanju občinskih tajnikov. Po deželi gospodarska društva in pogosto tudi župan jako potrebujejo ljudi za omenjene posle. Odtod pa bi si naši organisti tudi zboljšali svoj gnotni stan. Po toplem priporočilu te prošnje od strani g. kancelarja Šiška sklene odbor soglasno, da se o izvršitvi te želje stopi v dogovor z vodstvom gospodarske zveze.

4. Sprejme se predsednikov predlog, da imej „Cecilijino društvo“ poslej prvo nedeljo vsakega družega mesca redno sejo.

Tajništvo

V Ljubljani dne 10. februarja 1901.

Dopisi.

Z Gorenjskega. — Dasi tudi † Giuseppe Verdi ni bil cerkv. skladatelj in tudi ne cecilijanec, vendar sem pričakoval, da bode naš „Cerkv. Glasb.“ v I. štev. kaj prinesel o njegovi smrti*) in morda tudi o njegovem življenju, saj je bil mož glasbeni velikan, ki zasluži, da se ga tudi mi sponinjamo. Ni me volja opisati njegovo življenje, niti govoriti o veliki izgubi, ki je zadela Italijo, „ker se je z Verdijem razrušil zadnji steber nekdanje

*) Da se ni zgodilo, je vzrok ta, da je bil na dan Verdi-jeve smrti (27. jan.) „Cerkv. Glasbenik“ razven priloge že tiskan.

glasbene svetovlade laške dežele*, poročal bi le rad nekoliko o njegovi oporoki — Nekdanji vaški orglavec in revnega kramarja sin ostavil je premoženja do 7 milijonov lir, od katerih je 25 mil. volil svoji blagotvorni ustanovi „počivališču za glasbarje v Milanu.“ Z obresti 100 000 lir na leto se v njem popolnem vzdržuje 100 revnih glasbenih doslužencev, 60 moških in 40 ženskih. Svoji domači vasi Busseto je volil 150 000 lir; a še v živih dneh je blagi maestro mnogo storil za svoj rojstni kraj, tako n. pr. je dal zidati bolnico, ter založil glavnico za 12 postelj, dasi v vasi navadno ni več kot 4—5 bolnikov; ustanova letnih 1000 lir je pa za revne dečke, kakoršen je bil sam. Želel je, da se njegovo truplo položi zgodaj zjutraj skromno, brez godbe in brez zastav ter brez nagrobnega govora, kar se je tudi zgodilo 30. jan. ob 7. uri vpricho brezštevilne množice.

„To je vse dobro in lepo; pa kaj pomagajo meni vsi Verdi-jevi milijoni in njegova oporoka*, morda porečeš, dragi prijatelj. „Le malo še beri, nisem še pri konci z oporoko, katera tudi tebi velja, zlasti če si skladatelj. Verdi je naredil tudi umetniško oporoko, v kateri takole piše: „Moja želja je bila ta, da sem stal z eno ного v glasbeni preteklosti z drugo v glasbeni prihodnosti, kajti prihodnje glasbe se ne bojim in ji tudi nisem zopern. Mladim skladateljem pa rečem: Vežbajte se vedno, da ne rečem svojeglavno, v fugi, dokler ne postane vaša roka prsta in toliko močna, da boste upogibali note po lastni volji. Trudite se, da boste skladali zanesljivo in modulirali brez umetovanja. Premišljujte z dušnim naporom Palestrino in nekatere njegovih vrstnikov, potem preidite k Marcellu in obrabčajte svojo pozornost zlasti na recitative. Poslušajte tu pa tam kako moderno opero, a ne dajte se zbegati po njenih harmoničnih ali instrumentalnih lepotilih; posebno pa se varujte zmanjšane septimakorda, ki je pribežališče skromnih nevesčakov. Po takih študijah, s katerimi se mora združiti temeljita slovstvena izobrazba, polóži mladi glasbenik roko na srce ter skladaj in ako te je Bog umetniško nadaril, postaneš tudi skladatelj.“ — Res. zlate besede, po katerih naj bi se ravnali tudi naši domači skladatelji, mladi in stari!

— j —

Iz Špitalica se nam piše: Gospodje tovariši! Vidi se, da so se začeli gg. tovariši po Dolenjskem zanimati za svoj častni stan, ker priredili so si že dva shoda. Prvi je bil v Zaticini, drugi v Šmarji pri Grosupljem. In to je tudi zelo potrebno in dobro; ker iz nič ni nič. Posebno dobro pa še za take orglavce, kateri niso bili v cecilijanski šoli, mislim reči za samouke, ker poznam jih nekaj tu okrog, da ne zasluži, da nosi ime „orglavec“. Ali nismo tudi mi potrebni takega shoda? — Gotovo. Z nekaterimi orglavci sém že govoril o tej reči, in vsak je bil za shod. Zatoraj na noge! Naj se oglasi kdo, kje da naj se snidemo na tretjem shodu organistov (Gorenjcev), kjer je kraj za to bolj pripraven, recimo v Kanniku ali njega okolici. Končno Vam dragi tovariši še enkrat klíčem: Na nogi in na svidenje! Kje?

F. Stare, orglavec.

Šmarije. Dne 14. t. m. vršil se je tu drugi shod organistov. Ob 8. uri je bila sveta maša, pri kateri se je pelo sledeče:

„Pred Bogom“, P. H. Sattner; darovanje „Sprejmi Bog Oče večni“. Obhajilna „O Jezus sladka mana“ (Cecilija). Po sv. obhajilu „Oj srečna duša, blagor ti“ (Cecilija). Po sv. maši „Kvišku zdaj dežela vsa“, Haller. Popoludne ob 1. uri izpostavljenje presv. Rešnega Telesa „Pangue lingua“, koral. Nato so se pele slovenske obhajilne pesni iz Cecilije. Ob 2. uri pete litanije srca Jezusovega, P. Angelik Hribar, II. Po maši je bilo zborovanje v pevski sobi. Govorilo se je o propadu cerkvene glasbe v pretečenem stoletju in o orglanju. Tu podavam vsebino, o čemur se je govorilo.

G. govornik je v kratkih potezah narisal zgodovino cerkvene glasbe od njenega začetka do konca „Palestrinove dobe.“ A prišlo je 18. stoletje, katero je drugače mislilo, drugače čutilo kot Palestrina. To stoletje ni bilo zmožno obdržati Palestrinovih idej. Verska navdušenost je pojemale, cerkveni obredi so se krčili, narodi so se hoteli odtujiti Rimu. Kaj čuda da je v tem času tudi veliko trpela cerkvena glasba. Da, tudi cerkvena glasba je občutila in še občuti jožefinizem, ki je povzročil velik propad cerkvene glasbe. Prava cerkvena glasba morala se je umakniti drugi, katera se ni zmenila za nikaka cerkvena določila. In ravno v preteklem stoletju padla je cerkvena glasba bolj kot pred Palestrinom. Imeli smo tudi med tem časom razne skladatelje, ki so skladali za cerkev, pa njih skladbe niso imele cerkvenega duha. Njih skladbe so imele posveten značaj, bile so mehkužne in trivijalne. O cerkve-

nih korih v tem času še govora ni. Na koru je zadostovala le ena pevka, da je „vžala“ naprej; če je bilo pa kaj posebnega, je k njej prisédla še druga, v terciah spremijevala, in organist je pa prikladal, kakor mu je prav prišlo. Toraj se je po vsi pravici l. 1876 kranjska duhovščina po dekanijskih konferencah o slabem cerkvenem glasbenem stanju pritožila rekoč:

„Ako pojde tako naprej, bode najbolje, da utihne glasba po naših cerkvah!“

In res kmalu bi bila morala utihniti, ako bi bilo šlo še nadalje tako. Tu je posegel vmes drugi Palestrina, kateri je z žalostjo opazoval cerkveno glasbeno stanje. In to je slavno znani mož — duhovnik, ranjki dr. Frančišek Witt. Slava mu! On je ustanovil „Cecilijino društvo“ za Nemško. To društvo je zbudilo mnogo enakih društev. Tudi pri nas na Kranjskem se je ustanovilo jednako društvo. Kaj pa namerava Cecilijino društvo? Dvigniti cerkveno glasbo in jo pripejlati nazaj k materi sv. cerkvi. Koliko dobrega je storilo naše Cecilijino društvo, je nam vsem znano. A še so nekateri, ki nočejo nič slišati o njem. Ti pa naj pomislijo, da se ne ustavljajo Cecilijinu društvu, temuč cerkvenim določilom. Mi pa pojdemo zopet na delo in delujmo v smislu sv. katoliške cerkve. Delajmo pa v slogi z duhovščino zakaj „v slogi je moč!“ Toraj „viribus unitis“ in zmaga bode naša!

Naj sledi še tu na kratko glede orgljanja. Z veseljem moramo priznati, da se je cerkvena glasba v zadnjih desetletjih na slovenskih tleh krepko razvila. Zasluga za to gre v prvi vrsti našemu „Cecilijinemu društvu“ ter orglarski šoli, ki leto za letom daje pouka v to poklicaním mladeničem. Kakor cerkevno petje, tako se je tudi zlasti orgljanje pospelo do višje popolnosti, ki skuša ustreziti cerkvenim določilom in njenim namenom. Toda skrbeti moramo še za večjo popolnost s tem, da se nadalje izobražujemo. Zakaj prva in največja napaka orglavčeva je ta, da prišedši iz šole zanemarja nadaljno izobraževanje. Kako naj si pridobi praktičnega znanja, ako si ne prizadeva za nadaljni pouk. Pa tudi načelom, za koje je navdušen prišel iz šole, se ne sme nikakor izneveriti. Koliko grešijo oni zoper našo sveto stvar, ki nastojivši službo, delajo po svoji glavi, ter postanejo — izdajalci cerkvene glasbe. Druga napaka pri organistih sploh je ta, da preveč iz lastne fantazije preludirajo. Pravilno preludovanje na pamet je težko. Le Bach in Mendelssohn, pravi slavni Witt, imela sta za to zmožnost. Toraj poslušujmo se rajši raznovrstnih pred- in poiger i. t. d. Gradiva imamo dandanes mnogo na razpolago. Lastno preludovanje na pamet ima pa tudi to slabo stran, da zapelje organista le prerado do mehkužnosti sentimentalnosti in raznih drugih razvad, ki se časoma vkoreninijo in se navadno odpraviti ne dajo. Dolžnost organista pa je, da igra resnobno in v duhu sv. cerkve. Tridentinski zbor zapoveduje: „Tista glasba, bodisi orgljanje ali petje, ki je mehkužna in nespodobna, nima prostora v cerkvi.“

Vaditi se moramo tudi pravilno registrirati. Zakaj, ako še boljše igraš, pa ne znaš registrirati, ne dosežeš zaželjenega uspeha. A tudi tu je treba znanja. Nekateri vedno spreminjajo registre, drugi pa nikoli. Oboje je napačno ker vedno spreminjanje se zdi poslušavcu kot bi se organist igral z orglami. Igranje z vedno istimi spremeni pa poslušavca utruji in dolgočasi. Toraj vadimo se pridno praktičnega orgljanja in pravilnega registrovanja. Ogibajmo se mehkužnih in trivijalnih preludijev, in tako bomo dosegli svoj cilj.

Dragi tovariši organisti! Res težavno in odgovorno je naše stališče. Težavno ker je treba temeljitega znanja in vednih studij. Odgovorno, ker smo zavezani spolnovati liturgična pravila, ki so cerkveni in prav zato božji ukazi. Toraj delajmo v čast božjo, delajmo neumorno za poveljevanje božje službe. A ne pozabimo storiti dober namen, vselej ko sedemo k orglam: *Ad maiorem Dei gloriam*. In Bog nam bo naš trud obilno poplačal.

Nato je bil razgovor glede cerkvene glasbe. Zvedeli smo, da je marsikje cerkvena glasba še zanemarjena. Tako je v nekem kraju na Dolenjskem organist v cerkvi pri poroki igral koračnico, in fantje so pred cerkvijo plesali. In to se godi še v mnogih krajih, posebno o velikih praznikih. Zeleti je, da višja moč poseže tu vmes. Glede organistovskih plač se je tudi govorilo. Slednjic se je pismeno vprašalo predsednika „Podpornega društva organistov“ pojasnila glede nekaterih pravil.

Tako sem nekoliko poročil o drugem shodu organistov v Šmarji. Da so ti shodi zares potrebni, pokazal bode prihodnji občni zbor „Cecilijinega društva.“ Tretji shod bode v Št. Vidu pri Zatičini. Toraj na svidenje!

Ako ustreženo, pošljem o priložnosti dekanijsko poročilo o cerkveni glasbi.*)

Alojzij Mihelčič, organist.

Vr.

*) Prosimo.

Razne reči.

† Dne 14. jan. t. l. umrl je v Markttheidenfeld-u na Bavarskem cecilijancem dobro znani skladatelj g. Bernard Mettenleiter nagle smrti a dobro zanjo pripravljen skoro 79 let star. Še dan prej se je udeležil v župnijski cerkvi službe božje in prejel sv. zakramente, kakor je imel navado vsake 4 tedne. Ranjki M. rojen 1822 v Wallerstein-u, se je učil glasbe pri svojem očetu in stricu (Janezu Juriju M.), kateri ga je veščak vpeljal v staro cerkveno glasbo. Leta 1856. je postal pevovodja benediktinske cerkve in učitelj glasbe na k. gimnaziji v Kempten-u, kjer je deloval jako uspešno v cerkvenem smislu do smrti svoje soproge l 1896. — Bil je izmed najstarejših in najmarlivejših članov Cecilijinega društva, od začetka vestni poročevalec za društveni katalog, od l. 1871 predsednik Cecil društva za avgšbursko škofijo in odlikovan v vitežkim križcem bavarskega reda sv. Mihaela. Njegove cerkvene skladbe so vse sprejete v katalog „Cecilijinega društva“; priredil je več transkripcij izbornih skladb za harmonij ter spisal jako dobro knjigo o igranju na harmonij in „o porabi orgel“. — Vsi pravi prijatelji cerkvene glasbe se ga bodo radi spominjali; Bog pa mu daj vedno udeleževati se petja angeljev in svetnikov. R. I. P.

— † Giuseppe Verdi, prvak izmed italijanskih skladateljev v 19. stoletju, je umrl v Milanu dne 27. januarja 1901. — Dasi 87 let star, vendar je do konca svojega življenja stal kvišku v svoji velikosti, ne da bi ga bil potlačil kak nov domač genij. Rodil se je v Roncole pri Busseto blizu Parme l 1813 kot sin kramarja in krčmarja Karola. Prvi učitelj glasbe mu je bil stari orglavec domače vasi, Biastrochi, čegar naslednik je Verdi skozi 2 leti bil z letno plačo 36 in 40 lir. Po dobrotnikih mu je bilo omogočeno, vezbati se na milanskem konservatoriju; delal je skušujo, a sprejeli ga niso. Toraj se je moral privatno učiti. Prva njegova opera je bila „Oberto“ l 1835; hitro so sledile druge, med katerimi so bolj znane „Nabucco“ l 1842, „Lombardi“, „Ernani“, „I due Foscari“, „Attila“, „Macbeth“, „Louise Müller“, „Troubadour“, „Rigoletto“, „Traviata“, „Un ballo in maschera“, „Don Carlos“, „Aida“. — Te in še druge so Verdijove posvetne skladbe, katere so v Italiji več ali manj postale narodna lastnina, tako, da so znani vsakemu čevljarskemu vajencu. — Za cerkev skladal je Verdi primeroma malo. O smrti pisatelja Aless. Manzoni-ja zložil je svoj umetni „Requiem“, kateri pa bolj spada v koncertno dvorano nego v cerkev. Poleg te največje cerkvene skladbe ranjkega maestra so bolj znane še svete pesmi: Pater noster, Ave Maria, Stabat mater, Preghiera alla Vergine Maria in Te Deum. Z vso dušo Italijan, se je vendar branil zložiti narodno himno italijansko že l. 1849, ko ga je bil za to naprosil Garibaldi in malo časa pred smrtjo, ko se je bila želja izrekla z više strani. Bil je po mišljenju in vedenju katolik, prejemal je sv. zakramente. Odpri mu Bog sveta nebesa!

— P. Hartman, frančiškan v Ara Coeli (Rim), rodom Tirolec, čigar krásni oratorij „S. Petrus“ je lansko leto rimski glasbeni svet toliko očaral, je zložil nov oratorij „Sv. Frančišek“ in ga je posvetil našemu cesarju. Ta oratorij se je pred kratkim pod vodstvom skladatelja samega izvajal v Petrogradu v navzočnosti carskega dvora. Časniki pišejo, da je bil vtis te skladbe nenavadno mogočen. Slava mojstru-redovniku!

— C. k. ministrstvo za uk in bogočastje je potom deželne vlade poslalo kn. šk. ordinarijatu dva iztisa R. Bibl-ovega, (e. k. dvornega kapelnika) „Requiem-a“, zloženega v spomin ranjke cesarice Elizabete, da se podarita dvema cerkvama. En iztis je kn. šk. ordinarijat izročil stolni cerkvi v Ljubljani, drugi pa kapiteljski cerkvi v Rudolfovem.

— Zveza češkoslovanskih kapelnikov, organistov itd. je odposlala v preteklem četrtletju deputacije v društvenih zadevah k prečastitemu episkopatu čeških kronovin (Češke, Moravske in Šlezske). Deputacije so bile povsodi jako prijazno sprejete. Zagotovilo se jim je, da se bodo društvene zadeve, ki se brez izjeme kot opravičene priznavajo, najtopleje uvaževale in pospeševale. Pri ministerstvu deluje v tej zadevi drž. poslanec dr. C. Stojan. Zvezi dohajajo vsestranske podpore iz krogov vlade, duhovščine in žurnalistike; od glashbene inteligence je še odvisno, da bude uspeh popolnoma zagotovljen: oklene naj se društva in podpira naj je vsestransko!

— „Il Palestrina“ (Rivista di musica sacra — Rassegna delle rassegne affini), je v Florenciji začetkom l. 1901 jel izhajati namestu prejšnjega „Il nuovo Palestrina“ po enkrat na mesec brez priloge in velja za naročnike izven Italije po 8 lir na leto, ki se naprej plačajo. Naročnina se pošilja upravnistvu Via della Pace 2. — Firenze. — Prvi zvezek obsega na 24 straneh mnogo zanimivega iz Italije in od drugod.

Listnica vredništva:

Iščeta se prvi (1878) in drugi (1879) letnika „Cerkvenega Glasbenika“ — sevéda popolna z naslovom in kazalom. Kogar je volja ju prodati, blagovóli naznaniti vredništvo „Cerkv. Glasbenika“.

Današnjemu listu je pridana 2. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glash. priloge **Anton Foerster** Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.